

Sygn. akt IV CSK 106/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa E. K. i B. K.
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie [...]
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 listopada 2015 r., sygn. akt I ACa .../15,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od powodów na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powodowie , po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa, domagali się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa - Wojewody [...] kwoty 615.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od kwot: 350.000,00 zł od dnia 21 października 2013 r. do dnia 30 grudnia 2014 r. i 615.000,00 zł od dnia 31 grudnia 2014 r. W uzasadnieniu wskazali, że dochodzona kwota stanowi odszkodowanie za bezprawne przejęcie w 1976 r. przez Skarb Państwa nieruchomości stanowiącej ich własność.

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 7 maja 2015 r. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 615.000,00 zł z odsetkami ustawowymi od daty wyrokowania, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach procesu, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia i wnioski.

Powodowie byli właścicielami zabudowanej nieruchomości o powierzchni 18,7250 ha, położonej w M., mającej urzędzoną w Sądzie Rejonowym w O. księgę wieczystą nr Kw Naczelnik Gminy J. decyzją z dnia 25 lutego 1977 r. stwierdził przejście tej nieruchomości na własność Państwa bez odszkodowania i w stanie wolnym od obciążeń na rzecz osób trzecich, wskazując, że małżonkowie E. K. i B. K. wyjechali w 1976 r. na pobyt stały do Niemiec; jako podstawę prawną decyzji wskazano art. 38 ustawy z dnia 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach.

Wojewoda [...], po rozpatrzeniu wniosku powodów, decyzją z dnia 30 września 2010 r., utrzymaną w mocy na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 sierpnia 2011 r., stwierdził, że decyzja z dnia 25 lutego nr 8224/2/77 została wydana bez podstawy prawnej.

Wartość nieruchomości powodów przejętej na własność Państwa, według stanu na luty 1977 r. i z uwzględnieniem aktualnych cen, ustalona została - na podstawie opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości - na kwotę 615.100,00 zł. Zasądzając tę sumę na rzecz powodów tytułem odszkodowania, Sąd Okręgowy uznał, że odsetki od tej należności powinny być liczone od daty

wyrokovania. Skoro ustalenie wartości nieruchomości było możliwe dopiero przy pomocy biegłego sądowego, którego opinia pozwoliła powodom sprecyzować żądanie pozwu, to - w świetle art. 481 § 1 k.c. - nie można przyjąć że pozwana pozostawała w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia od dnia 21 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego, skierowaną przeciwko rozstrzygnięciu oddalającemu żądanie zapłaty odsetek za okres poprzedzający datę wyrokowania. Podzielając trafność oceny tego żądania, podkreślił, że ustalenie należnego powodom odszkodowania nastąpiło zgodnie z dyrektywą określoną w art. 363 § 2 k.c. Wskazał przy tym, że w konkretnym stanie faktycznym nie wystąpiły szczególne okoliczności przemawiające za określeniem rozmiaru szkody powodów według cen z innej daty i uznaniem jej za miarodajną do ustalenia należnych im odsetek ustawowych.

W skardze kasacyjnej, opartej na podstawie określonej w 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., powodowie zarzucili Sądowi Apelacyjnemu naruszenie art. 455 k.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że odsetki od zasądzonej kwoty odszkodowania należą się dopiero od dnia wyrokowania, podczas gdy powinny one zostać uwzględnione w odniesieniu do kwoty 360.000,00 zł za okres od dnia 21 października 2013 r. Jednocześnie - z ostrożności procesowej - podnieśli zarzut błędnej wykładni art. 363 § 2 k.c. na skutek uznania, że odsetki od kwoty 615.000,00 zł należą się powodom od dnia wyrokowania, a nie od dnia wydania opinii przez biegłego z zakresu szacowania nieruchomości.

W konkluzji skarżący wnieśli o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, uwzględniającego żądanie zasądzenia odsetek ustawowych od kwoty 360.000,00 zł od dnia 21 października 2013 r. do dnia 30 grudnia 2014 r. i od kwoty 615.00,00 zł od dnia 31 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty, bądź też przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Pozwany, reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wymagalność roszczenia odszkodowawczego, mającego postać pieniężną, za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym określa art. 455 k.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. Naruszenie określonych w ten sposób terminów spełnienia świadczenia pieniężnego uprawnia wierzyciela do żądania od dłużnika odsetek ustawowych za opóźnienie (art. 481 § 1 k.c.). Odsetki należą się wierzycielowi za samo opóźnienie się w spełnieniu świadczenia, niezależnie od tego, czy poniósł on szkodę i czy opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności; stanowią one - opartą na uproszczonych zasadach - rekompensatę uszczerbku majątkowego doznanego przez wierzyciela w wyniku pozbawienia go możliwości czerpania korzyści z należnego mu świadczenia pieniężnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC 2000, nr 9, poz. 158).

W myśl zasady wyrażonej w art. 363 § 2 k.c., rozmiar szkody doznanej przez wierzyciela wyznaczają ceny z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa zapatrywanie, zgodnie z którym zasądzenie odszkodowania według cen z chwili wyrokowania usprawiedliwia przyznanie odsetek dopiero od tej chwili. Odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, podobnie jak mechanizm przewidziany w art. 363 § 2 k.c., kompensują spadek wartości należności pieniężnej wywołany spadkiem cen. Chwila ustalenia wysokości szkody może być tym przypadku miarodajna dla określenia początku naliczania odsetek ustawowych. Zastosowanie tej zasady sprawia, że wierzyciel nie ponosi ujemnych skutków spadku wartości pieniądza w okresie od wymagalności zobowiązania do orzekania o obowiązku dłużnika i nie uzyskuje - kosztem dłużnika - świadczenia przewyższającego wartość doznanej szkody (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2016 r., I CSK 685/15, nie publ. i powołane tam orzeczenia). Jednocześnie zwraca się uwagę na to, że w okresie między powstaniem stanu

wymagalności roszczenia odszkodowawczego a chwilą orzekania o tym roszczeniu ceny mające wpływ na określenie rozmiaru świadczenia mogą nie tylko wzrastać, ale również pozostawać stabilne, a nawet ulec obniżeniu; nakazuje to unikać automatyzmu i ustalać stan opóźnienia indywidualnie z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy (zob. m. in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 maja 2007 r., II CSK 52/07, nie publ.; z dnia 24 września 2010 r., IV CSK 78/10, nie publ.; z dnia 24 czerwca 2015 r., II CSK 569/14, nie publ.).

Sąd Apelacyjny, oceniając zasadność dochodzonego roszczenia - wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżących - dokonał prawidłowej wykładni art. 455 i art. 363 § 2 k.c., uwzględniającej stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w przywołanych orzeczeniach. Zarzuty kwestionujące te wykładnię nie precyzują, na czym miałyby polegać wadliwe rozumienie przez Sąd Apelacyjny wymienionych przepisów. Sposób sformułowania tych zarzutów wskazuje na to, że w istocie skarżący podważają prawidłowość zastosowania przytoczonych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego. Wypada zatem przypomnieć, że Sąd Najwyższy - zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. - jest związany granicami zaskarżenia skargą kasacyjną oraz jej podstawami, w tym wskazaną przez skarżącego postacią naruszenia prawa materialnego. Nie ma zatem możliwości badania trafności zaskarżonego orzeczenia pod kątem prawidłowości zastosowania prawa materialnego w sytuacji, w której skarżący podniósł zarzut błędnej jego wykładni.

Z tych względów Sąd Najwyższy, uznając, że przytoczona w skardze podstawa kasacyjna nie znajduje usprawiedliwienia, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

aj

kc